

KUULOSTAA HYVÄLTÄ — JA NÄYTTÄÄKIN!

Lili Ahonen *Kuulostaa hyvältä! – Sounds Good!* -materiaalit:

Kuulostaa hyvältä! – Sounds Good! Suomenkielinen oppikirja. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2005. 275 s. ISBN 951-746-493-2.

Sounds Good! – Kuulostaa hyvältä! Englanninkielinen sanasto- ja kielioppikirja. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2005. 343 s. ISBN 951-746-494-0.

Kuulostaa hyvältä! Video. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2003. Kesto 170 min. VHS.

Suomi toisena ja vieraana kielenä -oppi- materiaalien määrä kasvaa vuosi vuodelta. Vuonna 2005 ilmestynyt *Kuulostaa hyvältä! – Sounds Good!* täydentää kokoelmaa nimenomaan vieraan kielen opetuksen lähtökohdista. Tekijällä on pitkä kokemus suomen opettamisesta ulkomaalaisille, ja kirjan tapahtumat sijoittuvat ulkomaalaisen vaihto-opiskelijan kokemusmaailmaan. Materiaali tarjoaa perinteisen opastuksen suomen kieleen ja kulttuuriin muutamien uusien lisämausteiden. Käytännön arkikielitaidon harjoittelu jää vähemmälle. Peruskieliopin sekä kirjoitetun kielen piirteet kattava materiaali — kaksi kirjaa ja video — koostuu viidestä osasta: teksteistä sekä niihin liittyvistä harjoituksista, noin viiden minuutin mittaisista videoista, kappalekohtaisesta kielioppiosiesta sekä suomi-englanti-sanastosta. Toimitusprosessin kömmähdyksistä huolimatta (teksteissä esimerkiksi puhutaan vielä markoista, vaikkakin mainitaan Suomen siirtyneen euron käyttöön vuonna 2002) kokonaisuus tarjoaa kattavan, selkeän ja monipuolisen pakettiratkaisun kielen ja etenkin sen rakenteiden opiskeluun.

Oppimateriaalin kappaleet sitoo yhteen kertomus saksalaisesta Jutasta, joka saapuu Helsingin yliopistoon opiskelemaan suomea. Tarinan edetessä Jutta asettuu aloilleen ja kohtaa erilaisia arkipäivän tilanteita: hän

käy ostoksilla kirpputorilla ja erikoismyymälässä, sairastuu, ihastuu, ajelee raitiovau- nulla ja harmittelee yläkerran naapurin remonttia. Aihepiirit ovat jokaiselle tuttuja ja hyödyllisiä, mutta niille on tyypillistä yksityisellä elämäalueella pitäytyminen. Toisen kielen oppijan näkökulmasta myös julkisen alueen — asiointidialogien, mak- sutapojen ja muiden sellaisten käytännön taitojen — käsittely olisi tähdellistä (kielen- käytön kontekstin osa-alueita eritellään mm. *Eurooppalaisessa viitekehysessä*, s. 80–81). Suomi juhlineen ja tapakulttuurei- neen tulee myös hyvin tutuksi. Kirjassa juh- litaan syntymä- ja nimipäiviä, käydään jou- lukonsertissa sekä keskustellaan juhla- pyhien vietosta. Lisäksi käydään muun muassa Suomenlinnassa sekä tutustutaan Ahvenanmaahan ja saamelaiskulttuuriin.

Oppikirjan tekstikappaleista on tehty video, jossa ammattinäyttelijät esittävät ke- hyskertomuksen henkilöitä ja liikkuvat eri puolilla Helsinkiä. Aitojen ympäristöjen näkeminen on hyödyllistä ja hauskaa ja sitoo opittavan asian monen opiskelijan omaan kokemusmaailmaan. Kuvamateriaalista he- rää luontevasti myös kysymyksiä ja kom- mentteja: missä liikutaan, kuka opiskelijois- ta on käynyt siellä, milloin ja kenen kans- sa. Videoita koekäytössä katsellessa syntyi runsaasti spontaania keskustelua joko vi- deon sisällöstä tai esitystavasta. Opettajan

kannalta on aina edullista, että opiskelijat itse jakavat tietojaan ja kokemuksiaan. Kuvamateriaali näytti herättävän opiskelijoiden välistä keskustelua herkemmin kuin esimerkiksi pelkkä oppikirjateksti. Kulttuuritiedon lisäksi tällaiset keskustelut tukevat myös puheen ymmärtämis- ja tuottamistaitoja sekä antavat tilaisuuden puhua aidoista asioista, eivät vain kommentoida juonen tapahtumia. Etenkin suomea vieraina kielenä opiskelevien on tärkeää oppia arvostamaan ja hyödyntämään toisten kielenoppijoiden tietoa, kokemuksia ja keskustelukumppanuutta.

Videot tuovat esille myös ei-kiellellisen viestinnän keinot ja tärkeyden. Käyttäessään materiaalia kurssilla huomasin, miten opiskelijat monasti omaksuivat kielenaineksen lisäksi myös näyttelijöiden ilmeet, eleet ja liikkeet. Samoin sanasto siirtyi yleensä nopeasti omaan aktiiviseen käyttöön, ja osa oppijoista hyödynsi luontevasti videon kinestetikkaa sanaston mieleenpalauttamiskeinona: ilme tai ele kertautui sanaa muisteltaessa. Monenlaiset oppijat saavat oppimistyylinsä mukaista tukea materiaalista, joka tarjoaa kielenaineksen lisäksi myös visuaalisia, auditiivisia ja edellä mainittuja tunto- ja liikeasteihin perustuvia kiinnostavia (ks. oppimistyyleistä esim. Reid 1998). Videon monipuolisuuden ansiosta itse oppikirja voikin olla ulkoasultaan karu.

Yksi materiaalin parhaista puolista ovat tekstikappaleiden dialogit. Ne ovat sisällöltään ja lausumiltaan raikkaita ja aitoja, ja erilaisia keskustelupartikkeleja käytetään luontevasti. Lausumat sopivat sanojansa suuhun ja kuulostavat hyvältä, vaikka koeikäytössä opiskelijat kritisoivatkin täydellistä suomea puhuvaa Juttua, jonka suurin haaste tuntui olevan pitkien yhdyssanojen muistaminen. Se realistisista samastumismahdollisuuksista! Melkeinpä jokaisesta kappaleesta löytyy lentäviä lauseita: lausahduksia, jotka syystä tai toisesta vetoavat

opiskelijoihin ja jäävät välittömästi mieleen (*Se on nyt tai ei koskaan! Käyn joka torstai tanssimassa flamenco ja voin loistavasti! Ei hullumpi!*).

Vaikka keskustelut ovat pääosin luontevia, niille on paikoin tyypillistä myös hieinan väkinäiseltä vaikuttava kulttuuriaiheiden esille tuominen. Toki niiden sisällyttäminen materiaaliin on tärkeää, mutta harrastavaa on, että se tapahtuu luontevuuden kustannuksella. Moniko meistä juttelee nimipäiväjuhlassa Akseli Gallen-Kallelasta tai siteeraa kesämökin rannassa runoutta? Oudohko on myös kappale »Raitiovaunussa», jossa Jutta ja tämän potentiaalinen poikaystävä Anssi käyvät keskustelua predikatiivin muodostuksesta. Syytä tällaisen luokkahuonediskurssin tuomiseen oppikirjan sivuille on vaikea nähdä, vaikka keskustelulla ehkä jonkinasteinen tosielämän huumoriarvo onkin. Kirjan loppupuolella dialogit sekoittuvat kulttuuriteemoja käsitteleviin asiateksteihin, jotka kertovat muun muassa suomalaisesta kansanmusiikista, tangosta, Lönnrotista ja Kalevalasta. Tällainen kulttuuriteemojen esitystapa tuntuu luontevammalta, etenkin kun sitä videolla tukee kuva- ja äänimateriaali.

Oppikirjan asiaproosan näyttelemineen on luonnollisesti dialogien näyttelemistä vaikeampaa. Videolla asiatekstit on esitetty siten, että näyttelijä lukee kulloisenkin tekstin aiheeseen liittyvän kuvamateriaalin pyöriessä taustalla. Taustakuva tarjoaa tukea sanaston ymmärtämiseen, sillä tekstin kappaleen ja teeman vaihtuessa myös visuaalinen ilme vaihtuu. Ensivaikutelma lauantaitsansien (kappale 27) edustalla seisovasta, suoraan kirjasta tekstiä lukevasta näyttelijästä hämmensi, mutta toisaalta epäluontevuus herätti opiskelijoissa hilpeyttä ja asiasisältö tuntui jäävän heille helposti mieleen.

Kappaleiden harjoitukset toistavat tarkoituksellisesti samaa kaavaa, jonka »ker-

ran sisäistettyään opiskelijan on helppo toimia tehtävänantojen mukaan» (s. 10). Kuttakin tekstikappaleetta kohden on laadittu kymmenisen harjoitusta. Yhteen kappaleeseen liittyviä kielioppiseikkoja on tavallisimmin neljä tai viisi. Aukkotehtävien lisäksi harjoituksissa muodostetaan annetuista sanoista lauseita, täydennetään tekstejä ja yhdistetään kysymyksiin oikeat vastaukset. Jokaiseen kappaleeseen liittyy myös rinnakkaisteksti, jonka avulla opiskelijalla on mahdollisuus entisestään laajentaa sanavarastoaan sekä harjoittaa luetunymmärtämistaitojaan. Tekstit avartavat usein näkökulmaa kappaleen tapahtumiin ja kertovat dialogin uudelleen jonkun osallistujan näkökulmasta. Samalla sanat tulevat entistä tutummiksi uudessa kontekstissaan. On mukavaa, että kappaleen sanasto toistuu harjoituksissa ja että tehtävien ratkaisut on helppo löytää saman kirjan loppusivuilta. Opiskelijan on kuitenkin alusta alkaen hallittava kielioppitermistö, sillä tehtävänannot ovat yksinomaan »Käytä inessiiviä» -tyypisiä. Apua kieliopin opiskeluun on toki tarjolla sanasto- ja kielioppikirjan sivuilla.

Kirjan monet harjoitukset keskittyvät lähes yksinomaan rakenteiden kirjalliseen tuottamiseen ja kappaleiden sisällön ymmärtämiseen. Sen sijaan suullisia taitoja harjoitetaan vähän. Vain yksi tehtävätyyppi, jossa vastataan omin sanoin sisältökysymyksiin, harjoittaa puhumista. Opiskelijan äänen lisäksi myös hänen oma näkökulmansa jää helposti kuulumattomiin. Sitä kannustetaan tuomaan esille vain kirjoitustehtävissä, jotka nekin ovat usein sisältöön keskittyviä, etenkin materiaalin loppupuolella (esim. »Mikä on Suomen taiteen kultakausi?«), eivätkä opiskelijan omia kommunikatiivisia tavoitteita palvelevia. Nämä kirjoitustehtävät soveltuvat kuitenkin hyvin suullisiksi harjoituksiksi, joita kirjasta myös soisi löytyvän. Kun harjoituksissa pääasiassa tarkastellaan kirjan

tapahtumia, opitun kielen suhde opiskelijan omaan elämään voi jäädä kaukaiseksi. Suomen kieli ja kulttuuri näyttäytyvät voimakkaasti tarkastelun kohteina, eivät jaettuina, yhdistävinä ilmiöinä.

Kirjan kulttuuriaiheisesta asiaproosasta välittyy hyvin perinteinen, nostalginen Suomi-kuva. Välillä mietityttää, voisiko Jutta olla saamelaisrunouden lisäksi kiinnostunut esimerkiksi rock-lyriikasta, modernista musiikista, retkeilystä tai ruoanlaitosta. Suomalaisen kulttuurin kaanon on esitelty jo monessa oppikirjassa, ja etenkin ulkomailla suomea opiskelevia kiinnostavat usein myös tuoreemmat ja ajankohtaisemmat ilmiöt, jotka toisen kielen opiskelijoille ovat arkipäivää. Jokaista oppimateriaalia voi toki täydentää hyväksi katsomallaan tavalla, mutta haitaksi ei ole, jos oppikirja ohjaa myös nykyelämän arki-ilmiöiden ja kulttuurin pariin.

Monen suomen kielen opiskelijan ilo on varmasti *Sounds good!* -kielioppi- ja sanastokirja, jossa kielioppikäsitteet ja niiden käyttö esitetään seikkaperäisesti englannin kielellä. Fred Karlssonin *Suomen peruskieliopin* englanninnoksen rinnalle on jo pitkään kaivattu englanninkielistä esitystä peruskieliopista nimenomaan toisen ja vieraan kielen oppijan näkökulmasta. Kappalekohtaisen kieliopin ja sanaston lisäksi kirja sisältää tekstikappaleiden englanninkieliset käännökset sekä aakkosellisen sanaston. Noin 2 000 hakusanan aakkosellisen sanasto viittaa kappalekohtaiseen sanastoon, jossa selvitetään sanojen vartalo- ja muutosmuutokset sekä käännösvariantit havainnollisten esimerkkilauseiden kera. Järjestyksessä etenevä opiskelija varmasti arvostaa esityksen selkeyttä ja tarkkuutta. Tietyn kielioppikäsitteen käyttöä selvittävä voi kuitenkin joutua epätoivon partaalle — kirjassa ei ole sisällysluetteloa, josta voisi kätevästi etsiä vaikkapa essiivin. Kertausmateriaalina kirjaa käyttävä kuluttaa siis

paljon aikaa kiinnostavien teemojen löytämiseen. Kappaleita ei ole myöskään listattu edes niiden nimen mukaan. Toisaalta nimestäkään ei voi suoraan päätellä asiasisältöä: esimerkiksi kappaleen »Yliopiston kirjastossa» teemana on tapaamisesta sopiminen. Sekä kielioppikäsitteiden että toimintojen luettelointi puoltaisi paikkaansa. Käyttäjän huomioonottamisessa olisi siis parantamisen varaa.

Kirja sijoittuu yliopistomaailmaan ja on selkeästi laadittu akateemista kielennoppijaa varten. Tekijä puhuukin niin sanotusta kielitietolähtöisestä opiskelijasta perinteisenä opiskelijatyypinä (s. 11). Materiaalin avulla opiskelija oppii tekemään kirjan harjoitukset, joiden kognitiivinen haastavuus vähenee opiskelun edetessä, kun tehtävänänot tulevat tutuksi ja sanasto kertaautuu. Kirjan käyttäjä näyttäytyy kielennoppijana alusta loppuun saakka. Suomi toisena kielenä -opetuksessa, esimerkiksi työvoimapolitiisessa suomen kielen koulutuksessa, näin kielitietolähtöinen lähestymistapa soveltuu vain murto-osalle opiskelijoista. Sen sijaan niiden kielitaitolähtöisten opiskelijoiden — tai kielenkäyttäjien — näkökulmasta, jollaisiksi monet S2-opiskelijat varmaan tällä tekijän mainitsemalla kielitieto–kielitaitojatkumolla määriteltäisiin, materiaali soveltuu parhaiten kertaukseen. Kertausmateriaalina kirjaa ja videota käyttävät opiskelijat osaavat jo aihepiirin sanastoa sekä pystyvät tuottamaan ja ymmärtämään tilannekohtaisia lausumia. Materiaali soveltuu hyvin myös valealkajille, jotka palaavat peruskieliopin opiskeluun alkeiskurssin käytyäänkin. Englannin kielen ja kieliopillisten käsitteiden hallitsemisesta on hyötyä. Vaikka apukieli tukeekin monen opiskelijan op-

pimista, se myös sulkee oppijajoukosta pois monta opiskelijaa.

Tekijä kertoo tehneensä kirjan alkeis-, kertaus- tai jatko-opiskelumateriaaliksi niin kontaktiopiskeluun kuin itsenäiseen etäopiskeluunkin. Kaikkien mahdollisten kohderyhmien ottaminen huomioon yhdessä materiaalissa on mittava haaste. Erilaisilla oppijoilla on hyvin erilaiset tarpeet ja lähtökohdat. Kronologisesti etenevänä alkeiskurssina kirja soveltuu mielestäni parhaiten kielioppiorientoituneelle aikuisopiskelijalle, jolla on jo kokemusta vieraiden kielten opiskelusta ja jonka pääasiallinen tavoite on oppia tuottamaan ja ymmärtämään kirjoitettua suomea. Etenkin videomateriaali tarjoaa uuden ja hauskan lähestymistavan opiskeluun ja soveltuu loistavasti kielitaitolähtöiseen osaamisen kartuttamiseen. Esitystapa on looginen ja selkeä, ja kurssin eri osat täydentävät toisiaan luontevasti ja kattavasti. Kappaleiden rinnakkaistekstit lisäävät oppijan haastetta ja valottavat kirjan tapahtumia. Aidot ja hauskat dialogit innoittavat kielennoppijaa sanaston ja rakenteiden opiskeluun. ■

KAROLIINA KUISMA

Sähköposti: kuisma@u.washington.edu

LÄHTEET

Eurooppalainen viitekehys 2005. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Helsinki: WSOY.

REID, JOY M (toim.) 1998: *Understanding learning styles in the second language classroom.* Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall Regents.